

Ogólne zasady szczepienia gołębi

Tekst: dr n. wet. T. Stenzel

Szczepienia gołębi są niezbędnym narzędziem pozwalającym ochronić hodowane ptaki przed niekorzystnym oddziaływaniem chorobotwórczych drobnoustrojów, przeciwko którym nie ma leczenia przyczynowego – wirusy, lub które mimo leczenia powodować mogą spore straty – bakterie np. *Salmonella Typhimurium*.

Wprzeciwieństwie do środków leczniczych, gama dostępnych szczepionek przeciwko chorobom gołębi jest w naszym kraju stosunkowo niewielka. Niestety powszechnie dostępne są tylko szczepionki przeciwko niektórym chorobom wirusowym (paramyksowiroza, herpeswiroza, ospa) oraz bakteryjnym (salmoneloza, mykoplazmoza). Obserwując sytuację epizootyczną w kraju stwierdzić należy, że wprowadzenie na rynek szczepio-

nek przeciwko cirkowirozie czy kolibakteriozie gołębi byłoby wręcz zbawienne dla jej poprawienia. Aktualnie w kilku laboratoriach trwają prace nad ich uzyskaniem, ale wyniki nie są do końca satysfakcjonujące.

Mała ilość dostępnych szczepionek służących do uodpornienia gołębi sprawiła, że immunoprofilaktyka tego gatunku nie należy do zbyt skomplikowanych, jednak mimo to częstym zjawiskiem jest błędne układanie programów szczepień jak i występowanie

nie powikłań poszczepiennych różnego rodzaju, co niekiedy staje się powodem rosnącego zniechęcenia się hodowców do poszczególnych szczepionek.

W naszym kraju szczepienie przeciwko paramyksowirozie gołębi pocztowych biorących udział w lotach konkursowych z Niemiec stało się obowiązkiem, a o dopuszczeniu do lotów nie decyduje już tylko zwykłe świadectwo zdrowia i szczepienia, ale również adnotacja o tym ostatnim na liście gołębi zgłoszonych

na loty (pod numerem ostatniego ptaka z listy). Powyższe rozwiązanie mimo, że jest przyczyną sporów wśród hodowców (szczególnie tych starszej daty) jest jak najbardziej słuszne, ponieważ w pewnym stopniu pozwala na ograniczenie transmisji choćby tej jednostki chorobowej między gołębnikami. Niestety brak konsekwencji w działaniu niektórych lekarzy weterynarii sprawia, iż ten wymóg nie jest do końca respektowany. Wybór szczepionek przeciwko paramyksowirozie zarejestrowanych dla gołębi jest akurat spory. Pomimo tego faktu nadal dosyć często spotyka się szczepienie gołębi preparatami niezarejestrowanymi (kupowanymi w sklepach, tzw. „szczepionki belgijskie” itp.) lub zarejestrowanymi dla drobiu.

Często zadawanym przez hodowców pytaniem jest: „Jakie grupy wiekowe szczepić i kiedy oraz czy szczepienie ptaków dorosłych jest konieczne?” Współpracując z wieloma hodowcami na terenie naszego kraju oraz za granicą zawsze zalecam szczepienie ptaków reprodukcyjnych (bez względu na typ użytkowy i wiek) w okresie wczesnej wiosny. W tym czasie powinno się zastosować szczepionkę poliwalentną przeciwko salmonelozie, mykoplazmozie i paramyksowirozie. Wśród hodowców gołębi panuje opinia, że tego typu szczepionki nie są bezpieczne, powodują obniżenie płodności lub drastyczne pogorszenie formy gołębi do zachorowań włącznie. Rzeczywiście jednoczesne podanie kilku antygenów trzech różnych drobnoustrojów jest silnym, obciążeniem dla ukła-

du odpornościowego gołębi. Z tego względu szczepione gołębie muszą być bezwzględnie zdrowe inaczej szczepienie często skutkuje pojawieniem się powikłań typu opuszczenie jednego skrzydła, lub niemożność lotu i pogorszenie się kondycji ogólnej ptaków. W celu uniknięcia podobnych reakcji należy przeprowadzić badania parazytologiczne oraz bakteriologiczne gołębi przed przystąpieniem do szczepienia. Badania takie powinno się wykonać ok. 14 dni przed planowanym szczepieniem – czas ten pozwoli na zastosowanie ewentualnej kuracji.

Samo szczepienie powinno przypadać na okres 3 tygodni przed parowaniem (optymalny okres pozwalający na wytworzenie odpowiedniego poziomu przeciwciał). Zabiegu powinno się dokonywać przy dodatniej temperaturze najlepiej w godzinach przedpołudniowych. Występowanie powikłań po takim szczepieniu jest najczęściej winą samych hodowców, ponieważ to oni dopuszczają się niedopatrzeń i zezwalają na szczepienie ptaków źle przygotowanych lub zakażonych subklinicznie. Ptaków dorosłych nie trzeba już doszczepiać w trakcie sezonu. Uodpornianie gołębi

dorosłych przeciwko ospie nie jest konieczne, ponieważ mimo teorii, iż odporność poszczepienna utrzymuje się do roku, nie stwierdza się z reguły u dorosłych raz immunizowanych gołębi pocztowych przypadków tej choroby. Jeżeli w danym stadzie planuje się jednak szczepienie przeciwko ospie można przeprowadzić je równocześnie z pozostałymi bez ryzyka wystąpienia efektów ubocznych. Nie należy szczepić gołębi dorosłych po parowaniu ze względu na jednoczesną obecność z nimi młodych, nieszczepionych jeszcze ptaków, co może skutkować wybuchem choroby wśród młódków. Dla przypomnienia szczepienie gołębi dorosłych chroni nie tylko szczepione ptaki, ale w przypadku gołębi rozplodowych również ich potomstwo przez około pierwsze 3-4 tygodnie życia (przeciwciała powstające po szczepieniu przekazywane są przez samicę do jaja, obecne w żółtku, a następnie wchłaniane są z treścią pęcherzyka żółtkowego do krwioobiegu pisklęcia).

W przypadku szczepienia gołębi młodych dyskusyjny jest zawsze wiek piskląt, w jakim należy dokonać wakcynacji. Niektórzy hodowcy prak-

Nie zaleca się szczepić gołębi w okresie pierzenia

tykują szczepienie młódków w wieku 3 tygodni. Moim zdaniem jest to zbyt wcześnie, ponieważ pisklęta posiadają jeszcze wysoki poziom przeciwciał matczynych w surowicy, co prowadzi do seroneutralizacji i takie szczepienie nie będzie skuteczne. Pierwsze szczepienie młódków powinno odbywać się

w wieku między 4, a 5 tygodniem życia (jeszcze w trakcie przebywania młódków w gołębniku rozplodowym) z zastosowaniem szczepionki monowalentnej przeciwko samej paramyksowirozie lub biwalentnej przeciwko paramyksowirozie i salmonelozie.

Po upływie 3 tygodni od pierwszej immunizacji, czyli

między 7, a 8 tygodniem życia gołębie powinny się doszczepić ponownie szczepionką skojarzoną zawierającą antygeny salmonelli, paramyksowirusa i mykoplazm. Do tego szczepienia można dołączyć również szczepionkę przeciwko ospie. Takie postępowanie bardzo dobrze sprawdza się w praktyce, jednakże

Tab. 1. Przykładowe programy szczepień dla gołębi pocztowych

Typ użytkowy	Wiek	Choroba	Rodzaj szczepionki	Okres szczepienia (miesiące)
gołębie pocztowe młode I	4-5 tyg.	paramyxowiroza*	monowalentna inaktywowana szczep heterologiczny	maj – czerwiec
		paramyxowiroza +salmoneloza*	poliwalentna inaktywowana	
	7-8 tyg.	paramyxowiroza +salmoneloza +mykoplazmoza	poliwalentna inaktywowana	czerwiec – lipiec (3 tyg. przed lotami)
		ospa	żywa	
gołębie pocztowe młode II	4 tyg.	paramyxowiroza	monowalentna inaktywowana szczep homologiczny	maj – czerwiec
	5 tyg.	salmoneloza	żywa	
	7 tyg.	paramyxowiroza +salmoneloza +mykoplazmoza	poliwalentna inaktywowana	czerwiec – lipiec (3 tyg. przed lotami)
		ospa	żywa	
gołębie pocztowe rozplodowe	>1 rok	paramyxowiroza +salmoneloza +mykoplazmoza	poliwalentna inaktywowana	styczeń – luty (3 tyg. przed parowaniem)
		ospa	żywa	

* opcja do wyboru przez lek. wet. opiekującego się stadem

I program standardowy

II program zmodyfikowany dla stad, w których stwierdzone były przypadki przełamania odporności poszczepiennej przeciwko paramyksowirozie

Tab. 2. Program na przygotowanie gołębi do szczepień w oparciu o produkty Avimedita

Dzień przed szczepieniem	Preparat	Dawka
10-0	AviLiv AviMune	3 ml / 1 kg karmy 5 g / 1 kg karmy
3-0	AviFerr	2,5 ml / 20 gołębi, podać z wodą
Dzień 0 – szczepienie	Tylko szczepionki zarejestrowane do legalnego stosowania, wybór szczepionki należy do lekarza weterynarii	
0-1	AviFerr	2,5 ml / 20 gołębi, podać z wodą
0-2	AviLiv	3 ml / 1 kg karmy
3,7	AviMune AviOil	5 g 1 kg karmy 5 ml / 1 kg karmy

należy pamiętać, by w tym czasie nie pozostawić ptaków nieszczepionych w stadzie. Młódki powinny odbyć cały program szczepień najpóźniej do pierwszego tygodnia lipca, co uzależnione jest od terminów lotów konkursowych.

Niektórzy hodowcy szczepią swoje ptaki jesienią. Postępowanie takie należy uznać za nieprawidłowe, ponieważ jesień jest okresem intensywnego pierzenia się gołębi, a co za tym idzie wzmożonego obciążenia organizmu. Szczepienie powoduje wstrzymanie lub spowolnienie procesu pierzenia, a nawet prowadzić może do zachorowań ptaków.

Oczywiście mimo tego, że niewielki, jednak wybór szczepionek istnieje. O tym jaką szczepionką powinno się zaszczepić dane stado de-

cyduje lekarz weterynarii, nie hodowca. Lekarz wybierając szczepionkę powinien zastanowić się nad rodzajem antygeny (szczepem wirusa) jaki chcemy zastosować. Na rynku dostępne są szczepionki zawierające zarówno heterologiczne jak i homologiczne z gołębimi szczepy paramyksowirusów. Do niedawna gołębie w Polsce uodporniano jedynie szczepionkami heterologicznymi, co dawało zadowalające efekty. Niestety w ostatnim czasie coraz częściej obserwuje się zjawisko przełamania odporności poszczepiennej (zachorowań ptaków szczepionych na daną chorobę) i to już nie tylko u gołębi młodych, ale również u roczniaków i dwulatków. Ma to miejsce z reguły wczesną jesienią lub wiosną.

Powyższe na pewno należy wiązać z powszechnymi zakażeniami cirkowirusowymi gołębi (więcej o zakażeniu cirkowirusem w PH 8(2)/2012).

Podsumowując uznać należy, że gołębie po wcześniejszym ich przygotowaniu powinny być szczepione regularnie według ściśle dla danego stada opracowanego programu. Przykładowe programy szczepień z zastosowaniem różnych szczepionek zestawione zostały w Tab. 1, a program przygotowania gołębi do szczepień w Tab. 2. ■

Usługi weterynaryjne

AviMedica s.c.

ul. Jaroszyka 3, 10-687 Olsztyn
tel. 89 523 66 88, kom. 723 020 040

e-mail: avimedica@avimedica.pl
www.avimedica.pl